

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060302

DOM
2020-01-20
Stockholm

Mål nr
M 8917-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-09-05 i mål nr M 1636-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Luossavaara-Kiirunavaara AB

Ombud: Bolagsjurist L.L.

Motpart

Länsstyrelsen i Norrbottens län

SAKEN

Fastställande av slutliga villkor för LKAB:s bentonitanläggning på fastigheten XX i Luleå kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen villkor 3 i Länsstyrelsens i Norrbottens län, miljöprövningsdelegationen, beslut den 27 april 2018, dnr 551-14918-2017 och 2580-102-1. Målet visas åter till miljöprövningsdelegationen för fortsatt behandling i enlighet med vad som framgår av skälen till denna dom.

Dok.Id 1552940

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Luossavaara-Kiirunavaara AB (bolaget) har i första hand yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut ska upphävas i den del som avser krav på installation av värmeväxlare och att frågan om fortsatta utredningar ska avse möjligheten att tillvarata överskottsvärme från anläggningen i sin helhet. Bolaget har i andra hand yrkat att målet ska visas åter till mark- och miljödomstolen för förnyad prövning.

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) har överlämnat till domstolen att bedöma om det överklagade beslutet ska ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört i huvudsak följande. Det saknas idag tillgänglig teknik för att använda värmeväxlare i den aktuella typen av anläggning. En installation av en värmeväxlare skulle sannolikt inte fylla syftet med energibesparing och riskera att störa torkprocessen i anläggningen. Utredningsvillkoret om möjligheter att tillvarata överskottsvärme har kommit att bli alltför snävt avgränsat genom att det endast omfattar överskottsvärme från uppvärmningssystemet i kvarnhallen istället för hela anläggningen.

Bolaget har gett in viss kompletterande utredning.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande: Miljöprövningsdelegationen har varit av uppfattningen att en värmeväxlare i anläggningen är en tillgänglig teknik i och med att den lyfts i provotidsredovisningen som ett förslag på förbättringsåtgärd för att minska energiförbrukningen. Bolaget har även angett att anläggningen är projekterad för en framtida installation av värmeväxlare. Det förhållande att tekniska problem kan göra att installation av värmeväxlare inte kan uppnå redovisad effekt eller bli kostsammare än beräknat föranleder ingen annan bedömning. Länsstyrelsen kan utifrån de uppgifter som framkommer i den kompletterande utredningen inte bedöma om bolaget har fog för sina invändningar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljöprövningsdelegationen, som har beslutat att fastställa slutliga villkor i prøvotidsfrågan för bolagets bentonitanläggning i Luleå kommun, har i villkor 3 fastställt följande:

Bolaget ska installera en värmeväxlare för att återvinna varmluft från kvarnen som redovisats i prøvotidsutredningen. Bolaget ska även utreda vilka möjligheter som finns för att tillvarata den överskottsvärme som inte kan nyttjas i uppvärmningssystemet i kvarnhallen. Åtgärden och utredningen ska vara genomförd samt redovisad till tillsynsmyndigheten senast tre år efter att detta beslut vunnit laga kraft.

Miljöprövningsdelegationen har grundat sitt beslut bland annat på den energikartlägningsrapport, daterad den 9 juni 2017, som bolaget gett in inom ramen för prøvotidsärendet. Bolaget har anfört att miljöprövningsdelegationen har missuppfattat innehållet i rapporten och gjort gällande att en installation av en värmeväxlare inte är en tillgänglig teknik för den aktuella typen av anläggning. Den huvudsakliga frågan i målet är således om det finns förutsättningar att genom villkor fastställa att bolaget ska installera en värmeväxlare för att återvinna varmluft från kvarnen.

Av den i Mark- och miljööverdomstolen framlagda utredningen framgår att det med hänsyn till bentonitens särskilda egenskaper är tveksamt om en installation av en värmeväxlare skulle ha avsedd effekt samt att installationen skulle riskera att påverka malnings- och torkningsprocessen i anläggningen. Bolaget har därmed visat att en installation av en värmeväxlare för närvarande inte är en tillgänglig teknik för värmeåtervinning i anläggningen och att frågan måste utredas ytterligare innan ett krav på installation kan fastställas genom villkor. Det är vid detta förhållande inte lämpligt att bolagets fortsatta utredning angående tillvaratagande av överskottsvärme sker inom ramen för ett villkor utan detta bör snarare hanteras som en uppskjuten fråga. Villkor 3 ska därför upphävas i dess helhet.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det mot bakgrund av bolagets stora energiförbrukning är av stor betydelse att bolaget under prøvotid fortsätter att utreda

bland annat möjligheten att på sikt installera en värmepump för att återvinna varmluft i kvarnen. Det är inte lämpligt att den närmare regleringen av bolagets fortsatta utredning görs av Mark- och miljööverdomstolen som första instans. Målet ska därför visas åter till miljöprövningsdelegationen för fortsatt behandling.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Roger Wikström, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Erik Stålhammar, referent.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-09-05
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1636-18

PARTER

Klagande

Luossavaara-Kiirunavaara AB

Ombud: Bolagsjurist L.L.

Motpart

Länsstyrelsen i Norrbottens län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län den 27 april 2018 i ärende nr 551-14918-2017 och 2580-102-1, se bilaga 1

SAKEN

Fastställande av slutliga villkor för LKAB:s bentonitanläggning på fastigheten XX Luleå kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 306137

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se, Info om vår personuppgiftsbehandling: www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta oss		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län beslutade den 27 april 2018 att fastställa slutliga villkor i provotidsfrågan beträffande Luossa-vaara-Kiirunavaara AB, LKAB:s, bentonitanläggning på fastigheten XX i Luleå kommun.

LKAB har överklagat miljöprövningsdelegationens beslut avseende villkor 3 till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

LKAB har yrkat att beslutet ska upphävas i den del som avser krav på installation av värmeväxlare och att frågan om fortsatta utredningar vidgas till att avse möjligheten att tillvarata överskottsvärme från anläggningen i sin helhet och inte enbart kvarnhallen.

Som skäl för sitt yrkande har bolaget framfört i huvudsak följande.

Installation av värmeväxlare

Bentonitanläggningen är projekterad och utförd för att en framtida installation av värmeväxlare ska vara möjlig. Bolaget har också i den utredning/energikartläggning, som legat till grund för beslutet tagit upp värmeväxlare som en potentiell effektiviseringsåtgärd. I rapporten lyfts emellertid även att det finns problem med en sådan installation som måste utredas innan, t.ex. bentonitens inneboende egenskaper som kan orsaka problem med att en värmeväxlare sätter igen och hur den skulle kunna påverka torkprocessen av bentoniten. Dessa frågor är av stor betydelse både för själva anläggningens effektivitet och för frågan om en värmeväxlare kan nå avsedd effekt. Vidare finns i dagsläget inte någon möjlig avsättning för den värme som en värmeväxlare skulle kunna ta till vara, varför åtgärdens energibesparande effekt inte kan antas bli av den omfattning som annars skulle vara fallet. Mot bakgrund av ovanstående kan det utifrån de förutsättningar som nu finns inte anses att villkoret om installation av värmeväxlare är tekniskt möjligt eller miljömässigt motiverat. Installationen skulle i och för sig vara möjlig att genomföra, men risken

för störningar i processen och begränsad energieffekt medför också att åtgärden måste anses vara orimlig att uppfylla.

Fortsatta utredningar

Miljöprövningsdelegationen har i det överklagade villkoret föreskrivit fortsatta utredningar under en treårsperiod i fråga om att utreda möjligheterna för att tillvarata den överskottsvärme som inte kan nyttjas i uppvärmningssystemet i kvarnhallen. Frågan om installation av värmeväxlare behöver utredas ytterligare mot bakgrund av de svårigheter som angetts ovan och att det därför bör ingå i den kommande utredningstiden, så att det går att finna en stabil lösning för att kunna tillvara all överskottsvärme och som inte skapar problem i produktionen. Utredningsföreskriften bör därför ges denna bredare innebörd.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har tagit del av de handlingar som legat till grund för det överklagade beslutet och vad LKAB har anfört i domstolen. Mark- och miljödomstolen delar den bedömning som miljöprövningsdelegationen har gjort. Vad LKAB har anfört föranleder inte någon annan bedömning. Den tid inom vilken värmeväxlare ska vara installerad och ytterligare utredning redovisad, tre år efter laga-kraftvunnet beslut, bedöms tillräcklig. Överklagandet ska därför avslås.

HUR DOMEN ÖVERKLAGAS, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 26 september 2018.

Malin Bergström

Erik Olauson

I domstolens avgörande har rådmannen Malin Bergström och tekniska rådet Erik Olauson deltagit. Föredragande har beredningsjuristen Helena Gramner varit.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.